

**MICHEL HOUELLEBECQ'İN KUŞATILMIŞ YAŞAMLAR ADLI
ROMANINDAKİ ANA KİŞİNİN MELANKOLİ, BUNALIM VE
YABANCILAŞMA BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Mediha ÖZATEŞ*
Sultan Birgül ARSLAN**

ÖZET

Fransız yazar Michel Houellebecq'in 1994 yılında yayınlanan ve Türkçeye *Kuşatılmış Yaşamlar* adı altında çevrilen *Extension du domaine de la lutte* (Savaş Alanının Genişletilmesi) adlı romanında, anamalcı, makineleştirici, aşırı özgürlükçü bir toplumsal düzenin, insanı çevresine ve kendine nasıl yabancılaştırdığı anlatılır. Yazarın bu ilk romanında, aşama aşama bunalıma sürüklenen melankolik bir bilgi-işlem mühendisinin yaşamının son dönemine tanıklık ederiz. Savaş alanı olarak gördüğü dünyaya uyum sağlayamayan, yaşama ve insan türüne karşı giderek yabancılaşan roman kahramanı, iç huzursuzluğundan kurtulamaz ve melankoliye tamamen teslim olur. Bu bağlamda, çalışmanın amacı, *Kuşatılmış Yaşamlar* adlı romandaki ana kişinin incelenerek melankoli, bunalım ve yabancılaşma duygularının ortaya konulması oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Michel Houellebecq, Kuşatılmış Yaşamlar, Melankoli, Bunalım, Yabancılaşma.

RESUME

Dans le roman *Extension du domaine de la lutte* de l'écrivain français Michel Houellebecq, édité en 1994 et traduit en turc sous le nom *Kuşatılmış Yaşamlar*, on raconte comment un système social capitaliste, machinistique, ultra-libéral rend l'homme étranger à son environnement et à soi-même. Dans le premier roman de l'écrivain, on assiste à la dernière période de la vie d'un ingénieur informaticien mélancolique qui va étape par étape à la dépression. Ne pouvant s'accorder au monde qu'il considère comme un champ de bataille, devenant étranger de plus en plus à la vie et à l'espèce humaine, le héros de roman ne peut pas se débarrasser de son agitation intérieure et se livre complètement à la mélancolie. Dans ce contexte, en analysant le personnage principal dans *Extention du domaine de la lutte*, la mise en lumières des sentiments de mélancolie, de dépression et d'étrangeté constitue le but du travail.

Les Mots clés: Michel Houellebecq, Kuşatılmış Yaşamlar, Mélancolie, Dépression, Etrangeté.

*Yrd. Doç., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi A.B.D
mozates@cu.edu.tr

** Dr. b.arslan72@gmail.com

Giriş

Fransız felsefeci ve toplumbilimci Gilles Lipovetsky, modernizmin mantığını en uç sınırlarına kadar götüren aşırılık yanlısı bir kültürün ortaya çıktığı postmodern dönemde (Lipovetsky,2007:151), insanlığın yalnızca, gündelik yaşam ve bireysel çıkarlar uğruna devrimci amaçları ve umutları bir kenara bırakmayı başarabildiğini öne sürer (Lipovetsky,2008:52). *L'Ere du vide. Essais sur l'individualisme contemporain* (Boşluk Çağı. Günümüz Bireyciliği Üzerine Bir Deneme) adlı eserinde, yaşamın adanmaya değer olduğu büyük amaçların ve büyük girişimlerin günümüzde artık yok olduğunu, devrimci umudun tükenişiyle birlikte devrim çağının da sona erdiğini belirtir. Lipovetsky'e göre, insanlık adına yalnızca geriye kalan, ben'in ve onun özel faydalarının peşinde koşma isteği, kişisel özgürleşme deneyimlerinin yarattığı esrimeler, beden ve cinsellik takıntısıdır. Yaşantılar özgürleştikçe boşluk duygusu da giderek yoğunlaşır. Büyük anlatıların sona erdiği postmodern dönemde, devrimci düşüncelere duyulan inancın zayıflamasıyla ideolojiler maddesel zevklerle doldurulan bir boşluk uğruna feda edilmiştir. Postmodern toplum, inançsızlık ve yeni-hiççilik anlayışı ile belirginleşir (Wesemael,2005a:85,86).

Michel Houellebecq, Lipovetsky'nin günümüzde bireyciliğin yükselişiyle ilgili öne sürmüş olduğu bu kuramları açık bir biçimde destekleyerek romanına yansıtır. *Kuşatılmış Yaşamlar*'da, kendini bütünüyle hazcılığa adanmış, yaşamsal önem taşıyan tüm anlamlı değerlerden vazgeçmiş kinik bir toplumun çöküşe doğru hızla sürüklendiği anlatılmak istenir. Batı dizgelerinin ideolojik çöküşünü işaret eden Houellebecq'e göre, modernliğin özgürlükçülük ütopyası sona ermiştir. Özgürlük düşüncesi, yozlaştırılmış ve değersizleştirilmiştir. Romanda, özgürlüğü aşırı ve sorumsuzca tüketen günümüz insanının ruhsal dünyası ve onun en belirgin özellikleri olan duyarsızlık, hiçlik ve yabancılaşma duygusu dile getirilir. Ekonomik özgürlükçülük kadar cinsel özgürlükçülüğün de zararları üstünde ısrarla duran yazara göre, yalnızca para, güç ve cinsellekle ilgilenen günümüz insanı, çevresiyle duygudaşlık kuramayan, duyumsamaz, bencil, duyarsız ve zevk düşkünü olup çıkmıştır. Tüm enerji tüketimine karşın birey cansız, bezmiş, sönük bir ruh gibi tükenmeye yüz tutmuştur (a.g.e.,86-88).

Houellebecq, Marc Weitzman'ın ifadesiyle, siyanürle karışmış mürekkebi, tehlikeli olarak nitelendirilebilecek yazınıyla ülkesini anlattığından dolayı, diğer değerli yazarlar gibi kolaylıkla kabul edilebilir bir yazar değildir. Olaylara ve davranışlara bilinçli, donuk, soğuk bir bakış fırlatarak, içinde yaşadığı zamanı ve gerçekliği çarpıtmadan anlatan ödünsüz, uzlaşmasız, kinik bir yazardır. İnsanlardan hiçbir şey beklemez, bir şeyleri değiştirme arzusu yoktur ve bir romanın da hiçbir şeyi değiştiremeyeceğini bilir. Dünyanın siyasal görünümünü yansıtan düşünceleri uğruna yazınsal biçimi kurban ederek gri bir tonda yazar (Alpozzo,2006).

Rita Schober'e göre, Houellebecq'in eserlerinin yazınsal işlevi, öncü yazın, Yeni Roman ve postmodern yazının işlevsel yeterliliğine karşıt bir durum sergiler (Mura-Brunel ve Dambre,2004:475). Vincent Ravalec, Marie Darrieussecq, Frédéric Beigbeder gibi yazarlarla birlikte güncel Fransız romanında yeni-doğalcılık olarak adlandırılan ve değerler dizisinde bir değişimi işaret eden eğilimi gösterir (Schober,2004:515). Jacob Carlston'a göre, Houellebecq'in romanları, 19. yüzyılın

gerçekçi ve doğalcı romanlarıyla benzerlikler gösterir (Genon,2008). Yazar, eserlerinde, gerçekçi ve doğalcı yazarların estetik anlayışında olduğu gibi doğa ve kültür arasındaki ilişkiyi ortaya koyar (Hillen,2007:124). Bruno Viart, Houellebecq'in 19. yüzyılın toplumbilimci romancılarının akademik anlatım biçimini yansılayarak yazdığını belirtir. Ona göre, özgürlükçülük eleştirisi Houellebecq'i Balzac'a yaklaştırır. Her iki yazar da özgürlükçülüğün şiddet ve eşitsizlik anlamına geldiğini, insan varlığının istek ve sunu yasalarına indirgenliğini dile getirir. İnsan toplumu ve hayvan dünyası arasındaki benzerlik her iki yazarın da romanlarında kullandığı ana örgedir (Clément ve Wesemael,2007:6). Sandrine Rabosseau ise Zola ile Houellebecq'in eserleri arasında izleksel benzerlikler olduğunu belirtir. Çalışma yaşamının anlatılması, cinselliğin ilkel/hayvansı yönüyle betimlenmesi ve eserlerinin toplumbilimsel boyutları iki yazar arasındaki ortak noktalar (Genon,2008).

Kuşatılmış Yaşamlar'daki roman kişileri, "bilişim cemaati" olarak da tanımlayabileceğimiz bilişim sektöründe çalışan insanlardan oluşur. Tarım Bakanlığı'na bağlı ya da özel bir şirkette çalışan bu kişiler, yazarın diğer kitaplarında yarattığı kişiler gibi, kendilerini kuşatan dünyaya karşı derin bir ilgisizlik duyarlar. Belirsizliklerle dolu, amaçsız bir dünyada yolunu şaşırılmış, yalnız bireyler olarak koşturup dururlar. Manevi yaşantıları olmayan, bedenleri içinde tutsak, gizli bir ruhsal çöküntü yaşayan, kısaca "hasta" varlıklardır. Günümüz anamalcı toplumunda tinsel varlığın bozulmasının cansız/kâğıttan örnekleridirler. İnsansal niteliğinden uzaklaşmış, yoksunlaşmış bir dünyada yaşamayı deneyen; cinsellik, para, güç ve bilgi-işlem tutkunu bağımsız insanlardır. Bilişim sektöründe önemli bir rol oynasalar da toplumun aydın, bilgili kişileri değildirlir. Kendi alanlarında uzmanlaşmış, ideolojilerden uzak, farkına varmadıkları bir boşluğa gömülmüş kinik kişilerdir. Hiççiliğin egemenliğinde, ülküsüz bir dünyada, boşluk çağının temsilcileridirler. Ne yaşamak için nedenleri, ne savunacak değerleri, ne de gösterecek tepkileri vardır. Nedensiz ve tepkisiz, varoluşun temelsizliğini, olağanlığını kanıtlamak ister gibi öylesine yaşarlar. Tam anlamıyla düş ve umut yoksunu bu roman kişilerinin, kaçınılmaz olarak boşluğa ya da tam bir başarısızlığa açılan bireysel yazgılarından kurtulmalarının ise hiçbir olanağı yoktur (Wesemael,2005a:94).

Bir bunalım günlüğü olarak da okunabilecek olan *Kuşatılmış Yaşamlar*'da, roman kahramanı da bir "düzen adamı" olmanın bedelini ağır biçimde öder. Bu bağlamda, kahraman odaklı yürüttüğümüz bu çalışmada, Michel Houellebecq'in *Kuşatılmış Yaşamlar* adlı romanındaki ana kişinin incelenerek melankoli, bunalım ve yabancılaşma duygularının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Böylece roman kahramanının, iç dünyasında yaşadığı çelişkileri dış dünyaya yansıtırken, dış dünyanın yarattığı sıkıntı ve kaygılar karşısında verdiği ruhsal ve zihinsel tepkilerine açıklık getirilecektir.

Melankoli, Bunalım ve Yabancılaşma Bağlamında Ana Kişinin İncelenmesi

Kuşatılmış Yaşamlar'ın ana kişisi, aynı zamanda romanın benöyküsel anlatıcısı da olan, otuz yaşında, melankolik, sık sık bunalıma giren bir bilgi-işlem mühendisidir. Adını vermeyen, kendini "program çözümlemecisi" olarak tanıtan roman kahramanı,

Paris'te özel bir bilişim şirketinde çalışır. İyi bir alım gücüne sahiptir, önemli bir terfi umut edecek konumdadır. Buna karşın, savaş alanı olarak gördüğü dünyaya sırt çevirmiş, yalnız bir yaşama katlanmaya çalışır. Toplumla olan ilişkisi çalışma arkadaşlarıyla ve şirket ortamıyla sınırlıdır. Arkadaşsız, aşksız, tekdüze, mutsuz bir yaşam süren bilgi-işlemci, iş günleri dışında kimseyle görüşmek istemez. Hafta sonlarını bile eve kapanarak geçirir. “*Evde kalır, biraz ortalığı derler toplarım; uslu uslu bunalıma girmekteyim.*” (s.34) Yalnızlığının acı verici bir hal aldığı akşam saatlerinde ise “hayvan öyküleri” yazarak insana ve toplumsal yaşama ilişkin düşüncelerini kuramsallaştırmaya çalışır.

Romanın ana kişisi olan bilgi-işlem mühendisi, romanın benöyküsel anlatıcısı olmakla kalmayıp aynı zamanda bir yazar-anlatıcı olarak da karşımıza çıkar. İnsana ve yaşama ilişkin düşüncelerine yer vermenin yanı sıra yazma sürecini de konu edinerek romanının nasıl ve ne amaçla kurgulandığını anlatır: “*Bundan sonraki sayfalar bir roman oluşturacak; kahramanı ben olan bir öyküler zinciri tasarlıyorum. Gerçekte kendi hayatımı anlatmayı seçmiş sayılmam: [...] başka çarem yok. Gördüklerimi ne kadar yazmazsam, o kadar çok acı çekeceğim, [...].*” (s.18) Bununla birlikte, yazar-anlatıcı-kahraman, yaşamın ağırlığından, duyduğu zihinsel ve ruhsal acılardan yazarak kurtulamayacağına, hiçbir şeyi değiştiremeyeceğinin bilincindedir. “*Yazmak hiç yatırtmıyor... Dünyanın düzeni acı verici, yetersiz; değişecek gibi gelmiyor bana.*” (s.18) Onun için yazmak, yalnızca olup bitenlerin altını çizmeye, onları sınırlandırmaya, az da olsa bir gerçeklik düşüncesinin oluşmasına yarıyordu. “*Hep kanlı bir sis içinde debeleniyorsunuz ama tutunacak birkaç dal var... Zayıf bir başarı gerçekte.*” (s.18)

Anlatıcı-kahraman, roman boyunca insanları, yaşamı ve kendini gözlemleyerek çıkarımlarda bulunur, nesnel bir yaklaşımla yorumlar yapar. Yargılarında çoğunlukla eleştirel ve alaycıdır. Yaşama ve insana ilişkin saçma, anlamsız, yapmacık ve gereksiz bulduğu her şeyle kıyasıya alay eder: işiyle, iş arkadaşlarıyla, kadınlarla, ruh doktoruyla; insanların bayağılıklarıyla, duyarsızlıklarıyla, bilgiçlikleriyle; acıyla, mutsuzlukla, ölümlle. Gerçekte, içinde yaşadığı dünyaya karşı güvensizliğini, umutsuzluğunu, öfkelerini bu yolla dile getirmektedir.

Anlatıcı-kahramanın melankolik kişiliğinden kaynaklanan, deliliği andıran bir gülüş, bir tür özgürleşme çabası şeklinde belirerek anlatının karamsar dokusunda çatlaklar açar. Romanı renklendiren, özgür kılan, yazarın büyük bir ustalıklarla kullandığı bu mizah duygusudur. Mizah ve alay, umut kırıcı gerçekliğe karşı bireysel bir yanıt, bir tepki oluşturur. Oadaki şiddet ve mizahın karışımından oluşan kara mizah, tam anlamıyla Houellebecq’in yazınsal biçimini oluşturur. Gülünç ve dokunaklı olan şeyler onda sürekli birbiriyle ilişki içindedir. Yazar, mutsuzlukla, kötülükle alay ederken acınacak durumlar karşısında güldürür. Onun kinizm ve kara mizah ile belirlenmiş mizah anlayışı üzüntü vericidir (Wesemael,2005a:95).

Yaşama ve insanlara karşı ilgisiz, yabancı bir tavır sergileyen roman kahramanının hiçbir beklentisi yoktur. Genç yaşına rağmen yaşama isteğini kaybetmiş, dünyadan umudunu kesmiştir. “*Sadece otuz yaşında olmak beni şaşırtıyor; kendimi çok daha yaşlı hissediyorum.*” (s.134) Rahip arkadaşı Jean Pierre Buvet’in dile getirdiği gibi, yaşamın muhteşem ve coşku verici olduğundan kuşku duyan günümüz insanında görülen serüven ve erotizm ihtiyacı onda yoktur. “*Cinsellik yok, hırs yok; gerçek*

anlamda eğlence de yok.” Böylesi bir yalnızlık ve yalıtılmışlığın doğal olmadığını belirten arkadaşının, kendisine yaşam tükenişinin çok uygun bir simgesi gözüyle baktığını hissettiğinde, herkesin bir parça böyle olduğunu, ister istemez yaşamın bir anında bir hiç olduğu izlenimine kapılabildiğini söyler. Aslında, kimsenin tam olarak normal sayılamayacağını düşünen bilgi-işlemci, kendini normal biri olarak görmektedir. *“Yani belki tam olarak değil, [...] Diyelim ki, normallik oranı yüzde 80.”* (s.35)

Düş kırıklığına uğramış, yaşamdan kopmuş olan roman kahramanı, iş yaşamında hissettiği yabancılaşmadan, kişisel ve sürekli ilişkiler kurmadaki yetersizliğinden dolayı acı çekmektedir. Bununla birlikte, bütün Houellebecq kahramanları gibi, huzursuzluğunun nedenlerini kusursuz bir bilinç açıklığı ile kavramasına olanak veren güçlü bir algılama yeteneğine sahiptir. Başarı ve kişisel çıkar peşinde koşan meslektaşlarının ekonomik ve cinsel hiyerarşinin basamaklarını tırmanmak için verdikleri mücadeleyi soğukkanlılıkla gözlemler (Carlson,2006:3).

Dünyayı bir savaş alanı, yaşamı ise bir savaş olarak gören roman kahramanı, bir zamanlar ait olduğunu sandığı bu dünyada her yandan kuşatılmış olduğuna, tutsak bir yaşam sürdüğüne inanır. *“Sigara içmek, hayatımdaki tek gerçek özgürlük parçası haline geldi. Dolu dolu, tüm varlığımla katıldığım tek eylem. Tek projem.”* (s.64) İçinde yaşadığı dünyayı, toplumu, iş çevresini şiddetle yadsıyan bilgi-işlemci, duyduğu nefreti açıkça dile getirir. *“Bu dünyayı sevmiyorum. Kesinlikle sevmiyorum. İçinde yaşadığım toplum beni eğlendiriyor; [...] bilgisayar dünyası beni kusturuyor.”* (s.85) Yaşamdan olduğu gibi mesleğinden de nefret eder; yaptığı işi anlamsız, gereksiz bir kalabalık, olumsuz bir şey olarak görür. *“Bilişimci olarak bütün yaptığım, referansları, veri akışını, rasyonel karar ölçütlerini çoğaltmaktan ibaret... Bu dünyanın, daha fazla bilgi dışında her şeye ihtiyacı var.”* (s.85,86) Bununla birlikte, bilişim sektöründe çalışmanın getirdiği ayrıcalıkların da farkındadır. Rouen’da geçirdikleri bir akşam, konuyu *“biz bilişimciler, bizler kralız”*a getiren meslektaşı Tisserand ile aynı kanıdadır. *“[...] yüksek bir ücret, meslekte belli bir saygınlık, iş değiştirmede büyük kolaylık. Eh, bu sınırlar içinde haksız değil. Bizler kralız.”* (s.64) Diğer yandan, çalıştığı şirket, bilişim sektöründe adını duyurmuş başarılı bir işletmedir. Her bakımdan esaslı bir kapı olarak gördüğü şirketten kafasına estiği an istifa edemeyeceğini bilir.

İş yaşamında olduğu gibi özel yaşamında da mutsuz olan bilgi-işlemci, cazibe sahibi bir erkek olmadığı ve sık sık ruhsal çöküntü yaşadığı için kadınların ilgisini pek çekmediğini, onlar için yalnızca kötünün iyisi olduğunu düşünür. İki yıl önce sevgilisi Véronique’den olaylı bir şekilde ayrıldığından beri hiçbir kadınla ilişkisi olmamıştır. Véronique’i gücü yettiğince sevdiğini, bunun büyük bir aşk anlamına geldiğini ve duyduğu aşkın sevgilisi tarafından boş yere çarçur edildiğini düşünür. Ona göre, eski sevgilisi, ruh çözümlemecisi tarafından geri döndürülemez biçimde içi boş, bencil, despot bir yaratığa dönüştürülmüştür. *“Bayağılık, bencillik, saldırgan salaklık, ahlak duygusunun toptan çöküşü, kronik sevme güçlüğü: işte ‘ruh çözümlemesinden geçmiş’ bir kadının eksiksiz bir portresi.”* (s.105) Sevgilisinin olmadığı bir akşam, intihara teşebbüs etmiş, sonradan paniğe kapılarak acil servisi aramıştır. Véronique onu hastanede ziyaret etmediği gibi eve gelince de bencil, zavallı biri olmakla, duygu sömürüsü yapmakla suçlamıştır. Gerçekte, eski sevgilisi ile olan bağımlı kendi içinde hâlâ koparamamış olan roman kahramanının ne kadınlara ne de kendine güveni vardır.

Véronique ile yaşadığı trajik deneyimin yarattığı hayal kırıklığı ve güvensizlik, onun kadınlara ve cinselliğe karşı giderek derinleşen bir tiksinti ve öfke duymasına neden olur.

Bilgi-işlemci, sürekli ruhsal çöküntü içine girmesine rağmen bakış açısının ve çözümlemelerinin keskinliğinden bir şey kaybetmeksizin, bir gözlemci-etnolog gibi, insanları ve yaşamı gözlemleyerek saptamalar yapar (Robitaille,2004:87). İnsanlığın geleceği konusunda oldukça kötümserdir. Ona göre, teknolojinin ve ekonominin ilerlemesine, iletişim araçlarının çoğalmasına karşın yaşam tarzlarının tektipleşmesi, ilişkilerin zayıflaması, özgürlük ve cinselliğin yozlaştırılması, yaşamı oluşturan öykülerin giderek azalması, yavaş yavaş gelen ölümün habercisidir. *“Ve yavaş yavaş bütün ihtişamıyla ölümün yüzü beliriyor. Üçüncü binyıl iyi geliyor.”* (s.20) Yaşadığı zamana nefret ve kaygıyla bakan roman kahramanına göre, üçüncü binyıl felaketle gelmektedir. İnsanlık kaybetmeye mahkumdur; bunu değiştirecek hiçbir güç yoktur. *“Dünyanın düzeni acı verici, yetersiz; değişecek gibi gelmiyor bana.”* (s.18)

Bilgi-işlemciye göre, tüm enerjisi ve olanaklarına karşın büyük kentler ve kent yaşamı, insanı yalnız ve duyarsız kılar. Zevksiz tasarımlar ve çirkin görünüşleriyle büyük kentler onda tiksinti duygusu uyandırır. Çalıştığı şirketin bulunduğu semt soğuk, tedirgin edici bir etki yaratır. *“Haftıfen ay yüzeyini andıran, tamamen altı üstüne getirilmiş bir semtte çalışıyoruz... insan kendini gerçekten de bir üçüncü dünya savaşından çıkmış sanır. Aslında [...] bu sadece bir kent planlaması.”* (s.22) Tarım Bakanlığı'nda çalışan Catherine Lechardoy'un Paris hakkında söylediklerine yorum yapmasa da onu onaylar görünür. *“Paris korkunç bir kentmiş; insanlar birbirleriyle görüşmüyormuş, [...] her şey yüzeyselmış; [...] Paris'te insan sokakta yere düşüp geberse, kimse dönüp bakmazmış.”* (s.30)

Roman kahramanı, insanların az gördüklerini, sıcak ve dostça bir havada başlasa bile ilişkilerini sürdürmekte istekli olmadıklarını belirtir. Ona göre, insan ilişkilerinin giderek olanaksızlaşmasının nedeni, şirketten meslektaşısı Jean-Yves Fréhaut'un ateşli bir şekilde savunduğu özgürlük derecelerinde görülen yükseliştir (Robitaille,2004:96). Uygarlığı, toplum içi bilgi akışındaki çoğalma olarak gören Fréhaut için özgürlük; bireyler, kurumlar, tasarı ve hizmetler arasında karşılıklı bağlantılar kurma olanağından başka bir şey değildir. Dolayısıyla, *“ne kadar seçenek varsa o kadar da özgürlük var[dır].”* (s.43) Bilgi-işlemciye göre, çoğu insan her türlü ilişkinin bir bilgi alışverişine indirgenmesini az çok kabullenmektedir. Söz gelimi, Tarım Bakanlığında çalışan bir bilişim kuramcısına göre, *“kusursuzca bilgilenmiş, kusursuz saydamlıkta iletişimci bir topluma giden yol daha çok uzak[tır].”* (s.48) Bu durumda, bir bilişim düşünürünün doğrudan toplumsal evrim düşünürüne dönüşmesi de kaçınılmazdır.

Roman kahramanına göre, insanların davranışları, düşünceleri, zevkleri, bakış açıları birbirinin aynısı değilse de birbirine benzer. Ama insanlar, karşılıklarını kendilerine çok özel bireylermiş gibi davranmak zorunda bırakmak için bir takım kişilik özellikleri sergileyerek farklı görünmeye çalışırlar. Günümüzde her yaşamın artık anlatılmaya değer bir öyküsünün olmadığını düşünen roman kahramanına göre, yaşam, yalnızca bireysel deneyimler üzerine kurulmuş bir olgudur. *“Ne kadar kader varsa, o kadar da yaşanabilecek deneyim vardır.”* (s.25)

Romanda, anlatıcı-kahramanın yazar olarak biçimsel seçimi de basit bir ön gerçeğe, roman türünün ve günümüz insanının yaşam biçiminin yetersizliğine dayanır. “İnsan ilişkilerindeki bu adım adım siliniş, romana birtakım sorunlar getirmiyor değil... Roman, biçimi, kayıtsızlığı ve hiçliği resmetmek için tasarlanmamıştır; daha düz, daha özlü ve daha donuk bir söylem icat etmek gerekecektir.” (s.45) “Niyetim ince ruhbilimsel dokunuşlarla sizi büyülemek değil. Mizah duygum ve keskin zekâmla sizden alkış kopartmakta da gözüm yok... Kafamdaki başka türden felsefi amaca ulaşmak için, [...] olayları budayıp ayıklamam gerekecek... bunu yaparken sadece tarihin gelişimi de bana yardımcı olacak.” (s.20) Yazar-anlatıcı, kendi roman anlayışını dile getirirken aynı zamanda Houellebecq’in benimsemiş olduğu biçimin temel ilkesini de tam olarak ortaya koyar (Saenen,2001-2002:159).

Roman kahramanı, günümüz insanının karmaşık, makineleşmiş, tektipleşmiş yaşamını bir kurallar alanı olarak görür: iş saatleri, alışverişler, ödemeler, formaliteler, vb. Ancak zor olan kurallara uygun olarak yaşamak değil, kurallara göre yaşamının yeterli olmamasıdır. “[...] mutlak yalnızlığınızın, her yeri kuşatan boşluk duygusunun, varlığınızın acı ve kesin bir felakete doğru yaklaştığı sezgisinin sizi somut bir ıstırap haline sürüklemek için yarıştığı o anların gitgide daha sık bastırmasını gerçekte hiçbir şey engelleyemez.” (s.17) Bilgi-işlemciye göre, yoğun iş günleri, iş saatleri dışında yapılması gereken şeyler, insanların ruhsal, düşünsel ve toplumsal gelişimlerini engellemektedir. Dünyada artan hareketlilik, insan enerjisini ve coşkusunu tüketmek üzeredir. “Gene de boş zaman kalır. Ne yapmalı? Bunu nasıl kullanmalı?” (s.16) Özgür olduğunu düşünen birey, hareket alanını giderek yitirmekte, zamanın hızına ayak uydurmak için koşuşturmalarla zamanı yaşamadan tüketmektedir. Roman kahramanına göre, kurallar alanında daha fazla yaşayamayacağını anlayan birey, savaş alanına girmek zorundadır. Yaşamın açık denizlerde yüzmekle eşdeğer olduğunu düşünen bilgi-işlemci, kıyıda giderek uzaklaşan insanın başka bir kıyı aramasının boşuna olduğunu, tüm çabalarının onu mutlak sona daha çok yaklaştırdığını dile getirir. “Uzun zaman başka bir kıyı olduğuna inanmıştınız; artık böyle bir şey yok. Gene de yüzmeye devam ediyorsunuz ve yaptığınız her hareket sizi boğulmaya daha çok yaklaştırıyor.” (s.18)

Şirketi tarafından yeni bir bilgisayar paket programını taşradaki Tarım İl Müdürlükleri’nde tanıtmakla görevlendirilen bilgi-işlemcinin Rouen ve La Roche-sur-Yon kentlerine yaptığı iş gezileri, bir tür kendi iç dünyasına, ruhunun derinliklerine doğru yaptığı bir yolculuğa dönüşür. Yeni bir bunalımın eşiğinde olduğunu hisseden roman kahramanı, başlangıçta bu iş gezisinin kendine iyi gelebileceğini, en azından bunun “bir hafifleme, bir sıçrayış” olacağını düşünür (s.51). Yolculuk, ona, kaçıp uzaklaşması için iyi bir fırsatmış gibi görünür. Az da olsa umutla başladığı bu yolculuğun ilk anlarında, doğa manzaraları onda büyük ölçüde olumlu bir etki bırakır. “Gün ağarmaya başladı. Güneş kan kırmızı, sisli küçük göller ve koyu yeşil çayırklar üzerinde dehşet verici bir kırmızılıkta beliriyor... Manzara harika, biraz ürkütücü.” (s.57) Yaşamının yeni ve farklı bir boyutunu oluşturan bu gezi, insanları ve yaşamı sürekli gözlemlemekten geri kalmayan, arayış içindeki roman kahramanının iç dünyasındaki gerilimin iyice açığa çıkmasına neden olur.

1 ile 24 Aralık arası gerçekleşen iş gezisinde, aşırı çirkinliği ve ısrarcı tavırları nedeniyle kadınların şiddetle uzak durduğu meslektaşı Raphaël Tisserand ona eşlik

eder. Roman kahramanı, Rouen kentine yaptıkları ilk gezide, insanları, kent yaşamını ve özellikle meslektaşının sonu gelmez, başarısız çapkınlık girişimlerini bezginlik ve tiksinti karışımı bir duyguya kapılarak gözlemler. Gürültü ve çevre kirliliği nedeniyle kent onun gözünde tam bir kokuşmuşluk içindedir. Eski Pazar Meydanı'nda yaptığı gezintide insanları dikkatle inceleyen bilgi-işlemci, sürüler ya da küçük gruplar halinde dolaşan insanların birbirlerinin tıpatıp aynısı olmasa da birbirlerine çok benzediklerini gözlemler. İnsanların kendilerinden, yaşamlarından fazlasıyla hoşnut olduklarını gören roman kahramanı, bunu şaşırtıcı hatta ürkütücü bulur. “*Kâh alaycı bir gülüş, kâh salak bir ifade takınarak uslu uslu geziniyorlar.*” (s.72) Sonuçta, “*kendi[ni] onlardan farklı hissettiği[ni,] [...] bu farkın doğasını ortaya koya[madan]*” duyumsar (s.73).

Bir gece ciddi bir kalp rahatsızlığı geçirip hastaneye gitmek zorunda kaldığında, sokakta karşılaştığı kişilerden yardım göremez. Nefret ettiği bu kentte, bu sevimsiz Rouenliler arasında öleceği korkusuyla büyük bir kaygı nöbeti geçirir. Tedavinin ardından birkaç günlüğüne Paris’e gelen bilgi-işlemci, dönüş yolculuğunda, daha önce görüp etkilendiği aynı manzara karşısında tamamen duyarsız kalır. “*İlginç, şimdi güneş bana tıpkı gidiş yolculuğumdaki gibi kırmızı görünüyor. Ama hiç umurumda değil; beş-altı kırmızı güneş de olsa, düşüncelerimin seyri hiçbir şekilde değişmeyecek.*” (s.85) Rouen’da aradığı ruhsal dinginliği bulamayan roman kahramanı bunalıma biraz daha sürüklenmiştir. Son sayfalarda, ormanda yaptığı bir gezinti sırasında, doğayı algılamakta verdiği tepki, en sonunda, içsel çöküntü ile tam bir yenilgiye uğradığını gösterir (Carlson,2006:4). “*Güneş altında, bir çayıra uzanıyorum; şimdi bu çok dost, çok huzur veren manzaranın ortasında[...] uzanmışken kötüyüm. [...] her şey acı ve mutsuzluk kaynağı haline geldi.*” (156)

İyileştikten sonra iş gezisine devam eden bilgi-işlemci La roche-sur-Yon’a gider. Roman boyunca insanların davranışlarını, sergiledikleri bayağılıkları çözümleyen, giderek dünyaya karşı tiksinti ve duyarsızlık karışımı bir duyguya kapılan anlatıcı-kahraman, burada, bir ekonomik ve cinsel özgürlükçülük kuramı ortaya koyarak bize “yazar olarak” dünyanın yeni bir görünümünü sunar (Robitaille,2004:91).

Romanda, kurallar alanının karşıtı olarak beliren savaş alanı böylece genişletilerek ekonomik alandan cinsel alana yayılır. “*Ekonomik özgürlükçülük [...] hayatın her döneminde ve toplumun her katında savaş alanının genişlemesidir. Aynı şekilde, cinsel özgürlükçülük de her yaşta ve her sınıfta savaş alanının genişlemesidir.*” (Extension, s.100)² Türkçeye *Kuşatılmış Yaşamlar* olarak çevrilen romanın özgün adının tam çevirisi de *Savaş Alanının Genişletilmesi*’dir. Günümüzde cinselliğin de serbest piyasa ekonomisi gibi rekabete dayalı olduğunu öne süren bilgi-işlemciye göre, cinsel özgürlükçülük de ekonomik özgürlükçülük gibi “*acımasız bir ayrımcılık sistemi*” oluşturur ve “*mutlak yoksullaşma olguları*” üretir (s.102). Bu cinsel adaletsizlik saptamasının sonu, meslektaşını cinayet işlemeye kışkırtmasına kadar varır (Monnin,2002:1).

²Romanın Fransızca aslında bulunan “De même le libéralisme sexuel, c’est l’extension du domaine de la lutte, son extension à tous les âges de la vie et à toutes les classes de la société.” (s.100) tümcesinin çevirisi Türkçe metinde yer almamaktadır.

Roman kahramanının yaşama, insanlara, özellikle de kadınlara karşı olan ilgisizliği giderek nefrete ve öfkeye dönüşür. Cinsel adaletsizlik düşüncesi Véronique'ten kaynaklanan öfkesi ile birleşince, yıkıcı duygularını sonunda denetleyemez hale gelir. Sables-d'Olonne'da, Noel gecesi gittiği bir diskotekte Véronique'e inanılmaz derecede benzeyen on yedilik genç bir kız, eski sevgilisine karşı hissettiği tüm çelişkili duyguların iyice açığa çıkmasına neden olur. *"İki yıllık ayrılığın hiçbir şeyi silmediğini fark ettim;... kusmak istiyordum [...] artık daha fazla böyle devam edemezdi."* (s.114) O sabah tasarlamış olduğu planı uygulamak isteyen bilgi-işlemci, Tisserand'ın çaresizliğinden yararlanarak onu bu "sözde Véronique"i öldürmesi için kışkırtır. *"O kadınların bıçağının ucunda titrediklerini ve gençliklerine acıman için yalvardıklarını hissettiğinde, orada gerçekten sen efendi olacaksın; o an onlara ruhen ve bedenen sahip olacaksın."* (s.118)

Melankolinin giderek ele geçirdiği roman kahramanı, taşkınlık nöbeti geçirerek bir başkası aracılığıyla cinayet işlemeyi tasarlar. Duyduğu öfke, nefret ve tiksintiye kaçınılmaz şekilde dışa vurmak, şiddet aracılığıyla tatmin ederek kendinden uzaklaştırmak ister. Cinayet girişiminin başarısız olmasının ardından tüm yıkıcı duygularını bu kez kendi üzerine yönlendirir. *"İçimde bir şeylerin kırıldığını hissediyorum, [...] Öfke ve bir şeyler yapma ihtiyacı içinde ordan oraya yürüyorum ama [...] bütün girişimler daha başından sıfırı tüketmiş gibi geliyor bana... Sadece intihar, ulaşılmaz olarak, yukarıda ışıltılı parlamakta."* (s.133) İntihar düşüncesi ona giderek çekici gelmeye başlar; intiharın kendisi için yararlı olacağını düşünmektedir. 30 Aralıkta, arayış içinde, yılbaşı gecesini geçirmek üzere ebeveynlerinin doğduğu yere, Fransa'nın güneyindeki Saint Cirgues-en-Montagne'a gitmeye karar verir. Yeni yılın başladığı anda, orada, son derece önemli ipuçlarının kendini beklediğine inanmaktadır. Lyon'a vardığında geceyi garda, sokak serserilerinin ve evsizlerin arasında geçirmek zorunda kalır. Bir tür ölüm isteğiyle, gözleri önünde bankamatikten yüklü miktarda para çekerek onları kışkırtmaya çalışırsa da başarılı olamaz. Sabah, yolculuk düşüncesinden vazgeçerek Paris'e geri döner.

Tam anlamıyla ruhsal bir çöküntü yaşayan roman kahramanı, ani öfke ve ağlama nöbetlerine tutularak duygusal taşkınlıklar sergiler. İsteyerek ya da kaza sonucu bedenine zarar verdikçe bundan büyük bir zevk duyar. *"Ortalığı toplarken oramı buramı kesiyorum, kanlar akmaya başlıyor. Bu bana büyük bir zevk veriyor. Bu tam istediğim şey."* (s.130) Gördüğü şiddet içeren rüyaların etkisiyle sabahları kendi bedenine zarar verme isteğiyle uyanır. Aylar boyunca kaldığı bir klinikte tedavi görse de iç huzursuzluğunu bir türlü bastıramaz.

Houellebecq'in bütün roman kişileri gibi takıntılı, nevrotik bir kişiliğe sahip olan bilgi-işlemci, bu tür ruhsal bozuklukların nedenlerinin sıklıkla normal bir cinsel yaşamın olmayışından kaynaklandığını söyleyen Freud'un kuramını doğrular bir tutum içindedir (Wesemael,2004:117). Onda, cinsellik bir gizem ya da coşku alanı değil, tersine, utanç ve tiksintinin yaşandığı bir alandır. Sadist bir eğilimle tasarladığı cinayetin gerçekleşmemesi, saldırganlığı kendine yöneltmesine neden olur. Özellikle melankolik insanlarda ortaya çıkan şiddetli bir kendini cezalandırma isteğine kapılır (a.g.e.,120-122).

Durumunun ciddiyetine vararak gönüllü olarak yattığı dinlenme evinde, dünyayı ve yaşamı sorgulamaktan, soyut ve kuramsal düşünmekten bir an olsun vazgeçmeyen bilgi-işlemci, oldum olası güven duymadığı ruh doktorlarıyla bir türlü iletişim kurmayı başaramaz. “Kendimi çok dipte hissediyor değilim, daha çok etrafımdaki dünya bana yüksek görünüyor.” (s.137) diyen roman kahramanı, ruhsal durumunu, Maupassant’ın nevroitik, aşırı duyarlı ruh haliyle koşutluk kurarak açıklamaya çalışır. “Maupassant’ın delirmesinin nedeni madde, hiçlik ve ölüme dair keskin bir bilince sahip olmasıydı [...], kendi bireysel varlığıyla dünyanın geri kalanı arasında mutlak bir ayırım yapıyordu.” (s.149) Yaşadığı çağı “burukluk çağı” olarak nitelendiren bilgi-işlemciye göre, “hiçbir uygarlık, hiçbir devir insanlarında bunca burukluk yaratmayı başaramamıştır.” Günümüz insanı, katlanamadığı yaşlanma ve ölüm düşüncesine boyun eğmekte, bütün egemenliği ve koşulsuzluğuyla bu kavram adım adım bilinç alanını doldurarak yaşamsal tüm arzuları yok etmektedir. Geriye kalan yalnızca kıskançlık, korku ve en çok da “uçsuz bucaksız, akıl almaz bir burukluk[tur].” (s.150)

Keskin bir duyarlılık ve zeka ile yaşamı, insanı ve toplumsal düzeni sorgulayan roman kahramanı, 19. yüzyıl gerçekçileri gibi umutsuzluğa kapılmıştır. Anlamsız bulunduğu bir yaşam, samimiyetsiz ve sığ bulunduğu insanlar, eşitliksiz ve adaletsiz bir toplumsal düzen onda yabancılaşma duygusuna neden olmuştur. Kliniğe gelinceye kadar yaşamı, insanları sürekli gözlemleyen roman kahramanı artık gözlemlenen konumuna geçer ve bir tür denek haline gelir. Kendisini tedavi eden doktorun iç sıkıntısı üzerine bir tez hazırladığının, bunun için kendisi gibi öğelere ihtiyacı olduğunun farkındadır. “Herhalde bugün ben bir doktora tezinde, öteki somut vakalar arasında belirsiz bir yaşam sürmekteyim... Dosyanın kalınlığını, yapıştırma cildini, biraz iç karartıcı kapağını hayal ediyorum; sayfaların arasında yavaş yavaş yassılıyorum; eziliyorum.” (s.152) Koşulların kaderini belirlediğinin, başka türlü olamayacağını bilincinde olan bilgi-işlemci, şu anda olduğu gibi gelecekte de aynı koşulların aynı sonuçları doğuracağını bilir. “Haftalar geçtikçe, önceden hazırlanmış bir planı gerçekleştirmek için orada bulunduğuma dair içimdeki inanç büyüyordu [...]. Aynı zamanda, burada kalışımın [...] daha [...] sert psikiyatri kuruluşlarına, gitgide daha sık olarak, daha uzun sürelerle kapatılmaların başlangıcı olduğuna dair olan sezgim de geliştirmekteydi. Bu düşünce beni derin bir kedere boğuyordu.” (s.151)

Mayıs ayının sonlarına doğru klinikten ayrılan bilgi-işlemci, kısa bir süre sonra yeniden aynı duygusal karmaşa ve sinir nöbetlerine tutulur. “[...] uzun zamandır davranışlarımın anlamını [...] sık sık çözemez hale geliyorum. Geriye kalan zamanda az çok gözlemci konumundayım.” (s.154) Toplumsal yaşama katılmak yerine insanları uzaktan izleyen bir gözlemci gibi davranan roman kahramanı, bakış açısının ve çözümlemelerinin sivriliğinden hiç ödün vermeksizin değerlendirdiği ve uyuşamadığı bu dünyanın büsbütün dışında kalır. Savaş alanını ya da gözlem alanını yaymak, sonuçta, yaşamak ve mücadele etmek için yetersiz kalmıştır. Bilgi-işlemcinin yabancılaştığı dünyaya, yaşama karşı sergilediği en son duruş, karamsar, melankolik bir tavırdır. Melankoli, insan ile dünya arasında; tüm şiirselliğin dışlandığı, karşılıklı ilişkilerin artık yalnızca ekonomik ve cinsel terimlerle ölçüldüğü, maddi temeller üzerine kurulmuş bu dünya ve iletişim kurmaktan yoksun, toplumda yer işgal eden bu

“düzen adamı” arasında sonlandırılacak bir savaş alanı yaratır (Robitaille,2004:91,92). Sonuçta, roman kahramanı, istemeden de olsa girdiği savaş alanında yenilerek düzen adamı olmanın bedelini ağır biçimde öder.

Bilgi-işlemci, 20 Haziranda, ebeveynlerinin doğduğu köye yaptığı ikinci ve son yolculukta, uzun zamandır içinde hep var olan ama bir türlü dışarıya çıkamayan bir şeyin sonunda belleğinde billurlaşarak açık ve kararlı bir hal aldığını sezinler. 21 Haziran sabahı, Saint-Cirgues-en-Montagne’da, Mazas Devlet Ormanı’na yaptığı bisiklet gezintisi, tam anlamıyla bir içsel yolculuğa dönüşür. “*Zihnime yediğim koca bir tokatla içimin en derinliklerine sürükleniyorum.*” Doğayla baş başa kaldığı bu gezinti onda çelişkili, taşkın duygulara neden olur; acı ve mutsuzluk kadar zevk ve sevinç olanağı olduğunu da fark eder. “[...] şimdi bu çok dost, çok huzur veren manzaranın ortasındaki çok tatlı yeşilliğe uzanmışken kötüyüm. Paylaşmanın, zevkin, duyularda masum bir uyumun kaynağı olabilecek her şey acı ve mutsuzluk kaynağı haline geldi. Aynı zamanda etkileyici bir şiddetle sevinç olanağı da hissediyorum yeniden.” (s.156) Roman kahramanı için Maupassant’ın dünyasına benzeyen bir dünyada yaşamak olanaksızdır. Doğada yaptığı gezintide, dünyaya güçlü bir biçimde tutunmayı denediği anda, tam anlamıyla yenilgiye uğramış olduğunu duyumsar (Carlson,2006:4).

Aslında, bilgi-işlemci, yıllarca dünyayı, yaşamı anlamaya çalışmış, bunu başarabileceğini umut etmiştir. Yaşamın gizli amacını keşfeden, yaşama katılan, mutlu bir birey olmak istemiştir. Yaptığı gözlemler, çıkarımlar, kuramlaştırma çabaları boşuna değildir. Kendine sığınabileceği, huzur bulacağı bir dünya yaratmak istemiştir. “*Yıllardan beri bana benzeyen ve dünyayla sıkı ilişki içinde kuramsal bir cennette yaşayan bir hayaletle yan yana yürüyorum. Uzun zaman ona ulaşmanın benim işim olduğuna inanmışım. Artık bitti.*” Artık yaşamın sırrına eremeyeceğinin, yaşama sıkıca bağlanamayacağını, bunun bir yanılsama, bir düş, boş bir inanç olduğunun bilincine vararak çabalamaktan vazgeçer. Yaşamla yaptığı savaşı kaybetmiş olduğunu hisseden roman kahramanı, yaşam karşısında onurlu ve cesur duruşunu korumayı sürdürür. “*Kendimi yokluyor, kendimle dalga geçiyorum ama aynı zamanda da kendime saygı duyuyorum... Dünya hakkında zihnimdekiler hâlâ nasıl da net! İçimde ölecek olan şey kesinlikle müthiş zenginlikte; kendimden utanacak bir şeyim yok; denemiş olacağım.*” (s.156)

Öğle üzeri, ormanın derinliklerine doğru ilerledikçe, doğanın kışkırtıcı ve huzur veren çekiciliğine iyice kapılır, manzaranın giderek daha hoş ve dostça bir hal aldığını duyumsar. Uçurumun ortasına vardığında, bundan böyle yaşamak için hiçbir amacının olamayacağını, kendisi için bütün çıkış yollarının kapandığını düşünür. Onun için yaşamın amacı, yalnızlığa, acıya, yoksunluğa, kendi içinde tutsaklığa son verecek olan bir “*yüce birleşme*”dir (Monnin,2002:2). Bunun gerçekleşmeyeceğine inanan bilgi-işlemci için artık yaşamı bırakma zamanı gelmiştir. “*Tenimi bir sınır gibi hissediyorum, dış dünyayı da bir eziliş gibi. Ayrılık izlenimi tam; artık bundan böyle kendi içimde tutsağım. O yüce birleşme olmayacak; hayatın amacı kaçırıldı.*” (s.157) Onda tiksinti, nefret, öfke ile ortaya çıkan taşkınlık durumları nedeniyle zaman zaman kesintiye uğrayan melankoli, böylece tam anlamıyla roman kahramanını ele geçirir (Robitaille,2004:92). Bilgi-işlemci, kendini ezip tüketen bu dünyadan, tüm acı ve

karmaşalarından, saçma, anlamsız bulduğu bir yaşamdan ölüme benzer mutlak bir kopuşla ayrılmak üzere olduğunun bilincindedir.

Sonuç

Sabine van Wesemael'e göre, Houellebecq, Fransa'nın siyaset, sanat, eğitim, ahlak, bilim gibi hemen bütün alanlardaki düşkünlüğünü gözler önüne serer. Yazarın karamsarlığı, metafiziksel, ahlaksal ve toplumsal olup eksiksiz bir karamsarlıktır. Schopenhauer ve Nietzsche'de olduğu gibi, toplum felsefesinde aşırı boyutlara varır. Toplumun, devletin, bütün ortaklaşa yaşam biçimlerinin mutlak ölküsüzleşmesi sonucuna ulaşır (Wesemael,2005b,185).

Kuşatılmış Yaşamlar'da, genelde anamalcı, makineleştirici, aşırı özgürlükçü bir toplumsal düzenin, insanı çevresine ve kendine nasıl yabancılaştırdığı, özde ise toplumsal ilişkileri aldatmaca, dünyayı savaş alanı olarak gören bir bilgi-işlemcinin, giderek yabancılaştığı yaşama ve insan türüne dair yaptığı öznel gözlem ve değerlendirmeleriyle birlikte, aşama aşama bunalıma uzanan yaşamının son dönemi anlatılır. Toplumsal oyundan kendini soyutlayan, yükümlülüklerinden kurtulan, giderek bunalıma giren, kurallar alanı gibi savaş alanını da terk eden bilgi-işlemcinin kuramsal ve estetik duruşu, anlatıda öne sürülen bir roman kuramının gerekliliği, bilimsel tarafsızlık, ruh çözümlemesinin yetersizliği, ekonomik ve cinsel özgürlükçülüğün zararları gibi konular ile uyumlu olarak romansı bir çerçeve yaratır (Dion,2004:57).

Romanda sahneye konulan anlatıcı-kahramana yaşadığı dünya giderek daha tuhaf, daha yabancı görünür. Sürekli bunalıma girmesine rağmen dünyayı başka türlü kavramasına olanak sağlayan keskin bakış açısını ve çözümleme yeteneğini korur. Bir gözlemci-etnolog gibi, insanları ve toplumsal yaşamı gözlemleyerek değerlendirmeler yapar. Aynı zamanda, sanki bunalım onda üzüntü verici, karanlık ama billursu ve kurtarıcı bir bilinç alanı yaratıyormuşçasına, bir ekonomik ve cinsel özgürlükçülük kuramı ortaya koyarak, yabancılaşma üzerine temellenmiş yaşamsal gerçekliğin şiirsel bir görünümünü sergiler (Robitaille,2004:87).

Modern romanın anti-kahramanlar galerisinde yerini alan bilgi-işlemcideki yabancılaşma duygusunun iki nedeni vardır: Birincisi, öteden beri var olan melankolik, bunalımlı kişiliği, ikincisi ise günümüz Batı toplumunun makineleştirici, köleleştirici yaşam tarzıdır. Bu iki neden bir araya geldiğinde, ondaki yabancılaşma duygusunda yoğunlaşma görülür (a.g.e.,88,89). Davranışlarının anlamını sıklıkla çözemez hale gelen bilgi-işlemci, yaşama katılmak yerine onu uzaktan izleyen bir gözlemci gibi davranır. Yabancılaşma, onun yaşam karşısında takındığı estetik bir duruştur. Bu bağlamda Houellebecq, *Rester Vivant* (Canlı Kalmak,1991) adlı deneme kitabında yer alan *Approches du désarroi* (Düzensizlik Yaklaşımları) başlıklı yazısında, dünya ile yaşam karşısında insanın estetik bir duruşla kendini konumlandırmasının hiçbir zaman bugünkü kadar kolay olmadığını dile getirir. Bunun için bir durma zamanı belirlemek yeterlidir. Radyoyu kapatmak, televizyonu prizden çıkarmak, hiçbir şey satın almamak, artık bilmemek, hiçbir şeye katılmamak, zaman zaman bütün düşünsel etkinliği belirli bir süre için durdurmak, tam anlamıyla birkaç saniye boyunca devinimsiz kalmak yeterlidir (a.g.e.,89,90).

Sonuç olarak, roman kahramanının yalnız, tekdüze bir yaşam sürmesi, sürekli bunalıma girmesi, melankolik kişiliği ve insanı tüketmeye yönelik yaşam tarzı ondaki yabancılaşma duygusunu giderek derinleştirir. Yaşadığı dünya ve insan türü ona giderek daha tuhaf, yabancı görünmeye başlar. Yaşama ve insana karşı duyduğu yabancılaşma zamanla yoğunlaşarak nefrete ve şiddete dönüşür. Yaşamı ve insanı tüketmeye yönelik ölümle sonuçlanabilecek bir mücadeleye girer. İç huzursuzluğu arttıkça, şiddeti fiziksel ve duygusal olarak kendine yöneltir. Davranışlarının anlamını çoğunlukla çözemez hale gelen bilgi-işlemci, toplumsal yaşama katılmak yerine onu uzaktan izleyen bir gözlemci gibi davranır. İç huzursuzluğunun giderek krize dönüşmesi derin bir bunalıma girmesine neden olur. Tedavi görse de yaşadığı ruhsal çöküntünün üstesinden gelemeyen ve yeniden bunalıma sürüklenir. Savaş alanının giderek daraldığını, anlamını yakalayamadığı bir yaşamda mücadele etmenin artık faydasız olduğunu, tüm umut yollarının kendisi için kapandığını hissederek teslim olur. Melankoliye tam anlamıyla teslim olan roman kahramanı, uyuşamadığı, yabancı olduğu bu dünyadan, anlamsız, sefil bulduğu bir yaşamdan kopma isteğini açık ve kesin bir düşünce olarak zihninde duyumsar.

KAYNAKLAR

- Alpozzo, M. (2005), "Houellebecq: le devoir d'être abject", *Le Journal de la culture*, numéro 17, novembre/décembre.
- Carlson, J. (2006), "Houellebecq – soleils et lumières", *XVI Congreso de Romanistas Escandinavos / XVIe Congrès des Romanistes Scandinaves*, Collection: Littérature française / Jonna Kjær, Artikel98.pdf, Published by: Department of Language and Culture, Roskilde University.
- Clément, M. L. – Wesemael, S. V. (2007), "Introduction", *Michel Houellebecq sous la loupe*, études réunies par Murielle Lucie Clément et Sabine van Wesemael, Amsterdam, Rodopi, ss. 5-18.
- Dion, R. (2004), "Faire la bête. Les fictions animalières dans Extension du domaine de la lutte, une histoire de maladie", *Michel Houellebecq. Avec une interview inédite de l'auteur*, études réunies par Sabine van Wesemael, Amsterdam, Rodopi, p. 55-66.
- Genon, A. (2008), "Approches de Houellebecq", *Acta Fabula*, Mars 2008, volume 9, numéro 3, URL: <http://www.fabula.org/revue/document4020php>.
- Hillen, S. (2007), *Ecarts de la modernité. Le Roman Français de Sartre à Houellebecq*, Caen, Lettres Modernes Minard.
- Houellebecq, M. (2001), *Kuşatılmış Yaşamlar*, Çev: Aysel Bora, İstanbul, Can Yayınları.
- Houellebecq, M. (2008), *Extension du domaine de la lutte*, Paris, Jai Lu.
- Lipovetsky, G. (2007), *L'ère du vide. Essais sur l'individualisme contemporain*, Paris, Gallimard.
- Lipovetsky, G. – Charles S. (2008), *Les Temps hypermodernes*, Paris, Grasset.

- Monnin, C. (2002), "Extinction du domaine de la lutte, L'oeuvre romanesque de Michel Houellebecq", *L'Atelier du Roman*, n° 32, www.houellebecq.info/revuefile/37_Monnin.pdf.
- Mura-Brunel, A. ve Dambre, M. (2004), "Avant-Propos", *Le Roman français au tournant du XXIe siècle*, sous la direction de Bruno Blanckeman, Aline Mura-Brunel et Marc Dambre, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, p.475-476.
- Robitaille, M. (2004), "Houellebecq ou L'Extension d'un monde étrange", *Tangence*, Numéro 76, p. 87-103.
- Saenen, F. (2001,2002), "Sur l'écriture de Michel Houellebecq", *Anales de Filología Francesa*, Numéro 10, Universidad de Murcia, p. 157-168.
- Schober, R. (2004), "Vision du monde et théorie du roman, concepts opératoires des romans de Michel Houellebecq", *Le Roman français au tournant du XXIe siècle*, sous la direction de Bruno Blanckeman, Aline Mura-Brunel et Marc Dambre, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, p. 505-515.
- Wesemael, S. V. (2004), "Le freudisme de Michel Houellebecq. Extension du domaine de la lutte, une histoire de maladie", *Michel Houellebecq. Avec une interview inédite de l'auteur*, réuni par Sabine van Wesemael, Amsterdam, Rodopi, p. 117-126.
- Wesemael, S. V. (2005a), "L'ère du vide", *RiLUnE*, Numéro 1, p. 85-97.
- Wesemael, S. V. (2005b), *Le plaisir du texte*, Paris, L'Harmattan.